

Respekt for Grænser

**Inspiration
til forebyggelse og
håndtering af digitale
seksuelle krænkelser**

Til skoler, klubber og uddannelsessteder

Indholdsfortegnelse

Indledning **Side 3**

Hvad er digitale seksuelle krænkelser? **Side 4**

Hvordan kan digitale seksuelle krænkelser se ud? **Side 5**

Eksempler på digitale seksuelle krænkelser **Side 5**

Hvorfor deler unge andres intime billeder? **Side 6**

Lovgivning **Side 6**

Hvis den unge har delt eller fået delt et billede **Side 6**

Inspiration til fordeling af ansvarsområder **Side 7**

Ledelse **Side 7**

Ressourcepersoner (typisk lærer eller pædagog) **Side 7**

Klasseteam/klub **Side 7**

Inspiration til håndtering af digitale seksuelle krænkelser **Side 9**

Hvor kan man få råd og vejledning ved akutte problemstillinger – en oversigt **Side 9**

Indledning

Denne folder indeholder information om og inspiration til, hvordan man som professionel og som skole/klub kan håndtere situationer, hvor der er tale om digitale seksuelle krænkelser.

Her finder I information om, hvordan I handler i den akutte situation, samt hvordan I forebygger og forstår digitale seksuelle krænkelser.

”

For at komme de digitale krænkelser til livs er det vigtigt, at vi som fagpersoner husker på, at unges liv og trivsel ikke kan deles op i det, der sker 'på nettet', og det, der sker 'i den virkelige verden' – de digitale rum er nemlig lige så virkelige for unge som skolen, familien og fritidslivet. Den digitale arena er blot én ud af mange arenaer, som unge bevæger sig i, og som påvirker hinanden. Som fagperson er det vigtigt at spørge ind til denne del af elevernes liv. Unge fortæller, at hvis dialogen om livet på nettet var en del af hverdagen, ville de opleve det som lettere at bede om hjælp, hvis noget går galt.

(Fra Red barnets materiale Deshame)

Hvad er digitale seksuelle krænkelse og overgreb?

”

Digital seksuel krænkelse defineres som uønsket seksuel adfærd på enhver digital platform. Digitale seksuelle krænkelse omfatter en bred vifte af handlinger, hvor digitalt indhold (billeder, videoer, indlæg, beskeder og sider) på en række forskellige platforme (private eller offentlige) bliver anvendt. Disse handlinger kan få en person til at føle sig truet, udnyttet, tvunget, ydmyget, forstyrret, seksualiseret eller diskrimineret.

(fra: <https://redbarnet.dk/media/5050/skoleguide-deshame.pdf>)

Hvordan kan digitale seksuelle krænkelser se ud?

Digitale seksuelle overgreb kan f.eks. være:

- **Grænseoverskridende henvendelser.** F.eks. at børn og unge bliver spurgt af en fremmed chatter, om de har lyst til sex, eller at de får tilsendt uønskede eller grænseoverskridende indhold, f.eks. dickpics.
- **Grooming.** Digitale seksuelle overgreb kan ske som en del af en grooming-proces, hvor en person systematisk og ved brug af manipulation opbygger et venskab til et barn med henblik på at få barnet til at indgå i forskellige aktiviteter, der skal tilfredsstille personen seksuelt.
- **Optagelse uden samtykke.** Digitale seksuelle overgreb kan også foregå på den måde, at en seksuel aktivitet eller en intim situation bliver filmet uden vedkommendes samtykke.
- **Billed- eller videodeling uden samtykke.** I følge Red Barnet får mange børn og unge delt intime billeder eller videoer mod deres vilje – enten af en krænker eller af en jævnaldrende.
- **Sextortion.** Red Barnet oplever et stigende antal henvendelser fra børn og unge, der bliver afpresset med intimt materiale, f.eks. ved at en afpresser bruger barnets intime materiale til at afpresse med. Typisk er motivationen for afpresseren penge eller mere intimt materiale.
- **Selveksponering.** Børn og unge kan også blive overtalt til at posere foran webcams, hvorefter materialet måske bliver sendt videre, eller at det bliver brugt som afpresning.

→ Seksuelle overgreb og digitale medier - Red Barnet

Eksempler på digitale seksuelle krænkelser

- Optagelser og videndeling af private billeder, film, oplysninger osv.
- Photoshoppede billeder, "deep fake"
- Injurierelaterede udtalelser
- Falske profiler og digitale identitetstyverier.
- Hacking
- Dick-picks

Lovgivning

- + Det er ulovligt at dele billeder eller videooptagelser, hvis man ikke har samtykke fra den person, som billederne eller filmen omhandler
 - + Straffen kan være bøde eller fængsel, samt økonomisk godtgørelse til den krænkede. Desuden kan det give en plet på straffeattesten.
 - + Straffen eller bøden afhænger af billedets/filmens karakter (pornografisk/ ikke- pornografisk)
- ➔ Se mere: <https://redbarnet.dk/sletdet/lovgivning/>

Hvorfor deler unge andres intime billeder?

- De synes, at det er sjovt
- De andre gør det
- De synes, at billedet er grænseoverskridende
- For at være først med en nyhed
- Få status/anerkendelse i en gruppe
- De oplever gruppepres
- De er del af en konflikt, der er eskaleret
- De vil have hævn
- Det er en del af en mobbestrategi
- De har et fællesskab med jævnaldrende omkring at samle og dele den type billeder
- De deltager i pornografiske fora på nettet, hvor man deler billeder og film.

Hvis den unge har delt eller fået delt et billede

- Vær imødekommende og hjælpsom
- Bevar roen og nedton en evt. opkørt stemning
- Stil konkrete spørgsmål for at afdække rækkevidden af billeddelingen
- Tal med den unge om følelser som skyld, tillidsbrud

Inspiration til fordeling af ansvarsområder

Det anbefales, at der på den enkelte skole/institution tages en drøftelse af, hvem der har ansvar for hvilke opgaver i forbindelse med en eventuel digital krænkelse og evt. for at få løst den bagvedliggende konflikt. Skolelederen har naturligvis det overordnede ansvar.

Nedenstående skal ses som en inspiration til mulig ansvarsfordeling. Det er vigtigt at påpege, at rækkefølgen for nedenstående opgaver er afhængige af den pågældende situation/hændelse.

Ledelse

- Vurderer om skolens/klubbens ordensregler er overtrådt, og i så fald hvad de efterfølgende sanktioner skal være
- Kontakter forældrene til de implicerede
- Vurderer om Børn og Unge-chefen skal inddrages
- Inddrager **Respekt for Grænser (link)**, hvis det er relevant
- Vurderer om resten af skolen/klubben skal inddrages/informeres (afhængig af den givne situation og eleven), og hvordan det skal foregå (vær opmærksom på tavshedspligten).
- Vurderer om der er foregået noget kriminelt, og bidrager med støtte ved eventuel politianmeldelse (læs om politianmeldelse på side 10)
- Beslutter skolens position i forhold til pressehenvendelser (koordiner med kommunikation i MBU)

Ressourcepersoner (typisk lærer eller pædagog)

- Tager ansvar for barnet/den unge der har været udsat for eller har udført krænkelser
- Har fokus på om barnet/den unge kan have brug for psykologhjælp eller lignende
- Undersøger om barnet/den unge har en god ven/veninde, han/hun kan tale med
- Vurderer sammen med ledelsen, om der skal konfliktmægles mellem de forskellige parter, hvis krænkelser f.eks. er foregået internt på en skole/institution/klub. Italesætter derudover, at det, at dele billeder af andre, er forkert

Klasseteam/klub

- Bidrager til håndtering af hvordan forløbet skal behandles i den krænkedes klasse eller klub
- Taler, efter drøftelse/afklaring med ledelsen, med klassen/ i klubben om, hvad der er sket, og hvordan lignende situationer undgås i fremtiden (Vær opmærksom på tavshedspligten)

Inspiration til håndtering af digitale krænkelse

Nedenstående er inspiration til en trin for trin guide til håndtering af digitale seksuelle krænkelse.

Inspiration til håndtering af digitale krænkelse

Vurdering af Krænkelsen

Afdækning

Krænkelsen afdækkes før den kan vurderes – dette kan ske ved at anvende konkrete spørgsmål; Hvem er involveret, hvad er der sket, hvor er det sket osv.

Vurdering

De relevante professionelle og ledelsen på skolen, klubben eller uddannelsesinstitutionen vurderer krænkelsen. Respekt for Grænser kan evt. involveres. Foruden den pædagogiske håndtering, vurderes det, om der er tale om en situation, der bør ende med en politianmeldelse eller underretning.

Inddragelse

Er den krænkede umyndig, skal forældrene som udgangspunkt involveres hurtigst muligt (værdispringsregel¹). De professionelle hjælper den krænkede med at involvere forældrene. Trinene "Dokumentering af krænkelsen" og "Stop krænkelsen" kan i enkelte tilfælde komme før forældreinddragelse. Er den krænkede myndig vurderes det i samråd med denne, hvem der med fordel kan involveres.

Dokumentering af krænkelsen

At gemme materialet som dokumentation

Den krænkede og/eller forældrene bør hjælpes til at tage og gemme: screenshots, videooptagelse, beskeder fra krænker eller venner og bekendte, som skriver om krænkelsen, navne på dem, der er involveret (krænkerne og eventuelt andre ofre). Professionelle, udover politiet, skal ikke gemme materiale på egen telefon eller lignende. Se vejledning og konkrete trin på www.sletdet.dk

Logbog

I krænkelsesager med mange involverede eller mange hændelser, kan det være en fordel for den professionelle, at få forældrene til den krænkede til at skabe overblik ved at notere forløbet med hvem, hvad, hvor og tidsangivelser. Derfor kan det være en god idé at lave logbog.

¹ Værdispringsreglen¹ i Forvaltningsloven § 28 gælder, hvis du vurderer, at hensynet til barnet vejer tungere end forældrenes interesser.

Inspiration til håndtering af digitale krænkelser

Krænkelsen Stoppes

Kendt Krænker

Er sagen af en karakter, der kan håndteres pædagogisk internt på skolen, klubben eller uddannelsesinstitutionen, tages der kontakt til krænkeren og dennes forældre (hvis umyndig), eventuelt delt materiale anmodes slettet (forældre bedes om at kontrollere) og krænkende adfærd bringes til ophør. Er der tale om en sag, hvor der sker politianmeldelse, vil politiet tage over. Respekt for grænser kan konsulteres ved tvivl.

Ukendt Krænker

Når dokumentationen er sikret, bør den professionelle vejlede og støtte den krænkede og dennes forældre ift. at forsøge at få slettet materiale, der evt. er delt på hjemmesider eller sociale medier.

Se igen [Redbarnet.dk/sletdet](https://redbarnet.dk/sletdet). Hvis materialet nægtes slettet, anmeldes dette på datatilsynet.dk

Samarbejde:

Hvis krænkelsen involverer børn og unge fra forskellige skoler, samarbejdes der med de relevante skoler om at få stoppet den digitale krænkelse. Er der tale om behov for samarbejde regionalt eller nationalt anbefales det, at rådføre sig med ledelsen og Respekt for Grænser mht. retslig regulering af et samarbejde.

Anmeldelse af krænkelsen

Politianmeldelse

Den professionelle kan støtte og anbefale en anmeldelse, men i udgangspunktet er det forældrene og/eller den krænkede, der anmelder.

Selve anmeldelsen: mød op på politistationen, telefonisk henvendelse til politiet på 114 eller anmeld på nettet: [Politi.dk/anmeld](https://politi.dk/anmeld) under fanen [Seksualforbrydelser].

Forsikringsanmeldelse

Den professionelle bør anbefale, at den krænkede eller dennes forældre undersøger, om de skulle være dækket af deres egen forsikring ift. hjælp.

Inspiration til håndtering af digitale seksuelle krænkelser

Behandling af krænkelsen

Faglig sparring

Der kan sparres med Respekt for Grænser ift. helhedsperspektiv på sagen, koordination mellem de involverede professionelle o.l.

Hjælp de relevante

Det bør vurderes om den krænkede, dennes forældre og eventuelt krænkeren har brug for hjælp ud over, hvad skolen, klubben eller uddannelsesstedet kan tilbyde.

Håndtering af omgivelserne

Der bør, i samarbejde med den krænkede og forældrene, være opmærksomhed på og vurdering af, hvorvidt klassekammerater, skolen, klubben og/eller forældre orienteres om krænkelsen. Går den krænkede og krænkeren på samme skole/klub/uddannelsessted giver dette eventuelt anledning til særlige tiltag. Ligeledes bør der være opmærksomhed på, hvorledes en eventuel presseinteresse for krænkelsen håndteres. I så fald bør Børn og Unges kommunikationsafdeling inddrages

Vidensbank

– forebyggelse af digitale seksuelle krænkelser

I denne vidensbank kan du finde generel viden om digitale seksuelle krænkelser, undervisningsmaterialer og henvendelsesmuligheder.

Indholdet henvender sig til fagpersonale, elever og forældre.

Dette dokument opdateres løbende med de nyeste materialer på området.

Forebyggelse – vidensbank

Til ledelse

Titel og Link	Målgruppe	Materialets form	Formål/Indhold	Udbydere
Pjece: Inspiration til forebyggelse og håndtering af digitale seksuelle krænkelser	Skoler, klubber og uddannelsessteder	Vejledning og inspiration	At forebygge, forstå og håndtere digitale seksuelle krænkelser	Respekt for Grænser, Børn og Unge, Aarhus Kommune.
Deshame – skoleguide > Klik her	Ledelse og Personale	Guide med bilag	At forebygge, forstå og håndtere digitale seksuelle krænkelser	Red Barnet

Til børn og unge

Titel og Link	Målgruppe	Materialets form	Formål/Indhold	Udbydere
Privat snak > Klik her	Børn og unge: 10-12 år 13-15 år	Chat, sms og mail – funktion	Rådgivning til børn og unge om krop, følelser, mv.	Sex og Samfund
Sexlinien > Klik her	Unge mellem 15 og 25 år	Chat, sms og brevkasse	Rådgivning om sex, seksygdomme, prævention, seksualitet mm.	Sex og Samfund
Ungekontakten > Klik her tlf. 89405200	Unge 14-17 år	Råd og vejledning til unge	Råd og vejledning om alt	Ungekontakten, Socialforvaltningen, Aarhus Kommune
Børnetelefonen > Klik her	Børn og Unge	Hjælp og rådgivning til børn og unge via telefonen eller chat	Hjælp og rådgivning	Børns Vilkår

Til forældre

Titel og Link	Målgruppe	Materialets form	Formål/Indhold	Udbydere
Billeddeling > Klik her	Forældre	Gode råd, test, viden.	Rådgivning til forældre om at tale med sit barn om billeddeling	Sex og Samfund

Til personale - Undervisningsmateriale og forløb

Titel og Link	Målgruppe	Materialets form	Formål/Indhold	Udbydere
Seksuelle gråzoner og grænsesætning > Klik her	Udskoling	Besøg af underviser fra RedenUng. Tre forskellige undervisningsforløb. Alle forløb er GRATIS	Undervisningen bygger på elevinddragende aktiviteter og dialogiske øvelser, hvor de unge selv får lov at diskutere emner som egne og andres grænser, tabuer, salg af nøgenfotos, sikker netdating og seksuelle	RedenUng
DeShame > Klik her	Udskolingen- Lærere, der underviser i udskolingen	Undervisningsmateriale	At øge opmærksomheden på omfanget af digitale seksuelle krænkelser blandt unge. At forebygge digitale seksuelle krænkelser samt at få unge til at fortælle om det og bede om hjælp,	Red Barnet
Online > Klik her	Udskoling	Undervisningsmateriale	Formålet med forløbet er at fremme elevernes trivsel online samt udvikle og styrke elevernes kompetencer, så de bliver i stand til at forholde sig reflekteret, kritisk og handlingsorienteret til det de møder, oplever og gør på nettet og de sociale medier	Sex og Samfund

Sociale Medier > Klik her	Mellemtrin og Udskoling - børn med særlige behov	Undervisningsmateriale	Formålet er at styrke elevernes kompetencer, så de bliver i stand til at agere på nettet og passe på sig selv online.	Sex og Samfund
Er du ok på nettet? > Klik her	Lærere, der underviser på specialområdet: 11-15 år (og andre elever, der kan have gavn af enkle øvelser og megen visualisering)	Undervisningsmateriale	At skabe dialog med børn om deres sociale liv på nettet	Red Barnet
Online > Klik her	Mellemtrin	Undervisningsmateriale	Formålet med forløbet er dels, at børnene og de unge bliver reflekterende og kritiske brugere af nettet og sociale medier, dels at styrke deres trivsel og handlekompetence online.	Sex og Samfund
På nettet > Klik her	Indskoling	Undervisningsmateriale	Et forløb om de yngstes færden på nettet	Sex og Samfund

Litteratur

'Børn og seksualitet' af Anna Louise Stevnhøj

'Den professionelle tvivl' af Socialstyrelsen & SISO

'Når børn og unge deler intime billeder på nettet, Nøgen på nettet viden til fagpersoner' af Red Barnet (2016)

'Har du været nøgen på Nettet' af Red Barnet

'Børn og sociale medier. Guide til forældre med børn på de sociale medier' af Lykke Møller Kristensen (2016)

'Destination Trivsel' af Sex og Samfund (2016) https://sexogsamfund.dk/sites/default/files/destination_trivsel_afslutningsrapport2017.compressed_4.pdf

SSPs undersøgelse i forhold til deling af nøgenbilleder: <http://www.ssp-samraadet.dk/media/1794/analyse-deling-af-noegenbilleder-2016-2019-landsplan.pdf>

Børns Vilkår: Rapporten om krop, køn og digital adfærd (2020)

<https://bornsvilkar.dk/wp-content/uploads/2020/06/Pres-og-stress-Krop-k%C3%B8n-og-digital-adf%C3%A6rd.pdf>

Bogen: DELT af Milla Mølgaard (2019). Udarbejdet i et samarbejde med Center for Digital Pædagogik, Red Barnet og Medierådet for Børn og Unge.

Det Kriminalpræventive Råd: Gode råd i forhold til deling af billeder: <https://dkr.dk/it/deling-af-billeder/>

Digitale seksuelle krænkelser

Hvor kan man få råd og vejledning ved akutte problemstillinger – en oversigt

I nedenstående oversigt kan du finde vigtige vejledninger samt kontakthinformationer til steder hvor børn/unge, forældre og fagpersoner kan søge hjælp og vejledning ved akut opståede problemstillinger vedr. digitale seksuelle krænkelser.

Råd og vejledning – chat/opkald

(Til forældre og unge samt institutioner)

Titel og link/telefonnummer	Målgruppe	Formål	Udbydere
Slettevejledning til billede på sociale medier: > Klik her	Alle	Vejledning til at slette krænkende materiale.	Red Barnet
Råd og vejledning Slet Det > Klik her	Børn og unge	Gratis og fortrolig rådgivning om ubehagelige oplevelser og krænkelser på nettet	Red Barnet
Råd og vejledning Cyberhus > Klik her	Børn og unge 9-23 år	Chat- og sms-rådgivning	Center for Digital Pædagogik
Ungekontakten > Klik her tlf. 89405200	Unge 14-17 år	Råd og vejledning til unge	Ungekontakten, Socialforvaltningen, Aarhus Kommune

Titel og link/telefonnummer	Målgruppe	Formål	Udbydere
Råd og vejledning til forældre > Klik her	Forældre	Gratis og fortrolig rådgivning om ubehagelige oplevelser og krænkelser på nettet Gode råd	Red Barnet
Respekt for Grænser – Forældrelinjen tlf.: 21 79 88 88	Forældre	Rådgivning ifm. børn og unges seksuelle adfærd	Aarhus kommune, Børn og Unge
Respekt for Grænser – Institutionslinjen respekt@mbu.au.dk	Dagtilbud, skoler og fritidsklubber	Råd og vejledning ved bekymring, mistanke eller viden om seksuelt krænkende adfærd	Aarhus kommune, Børn og Unge
Rådgivningscenteret rc@msb.aarhus.dk Tlf.: 89 40 11 00	Forældre/børn og unge	Råd og vejledning	Aarhus Kommune, Sociale Forhold og Beskæftigelse
Underretningsenheden > Klik her Tlf. 89 40 63 00	Skoler og klubber	Råd og vejledning om underretninger	Aarhus Kommune, Sociale Forhold og Beskæftigelse